

projectbeschrijving voor de leerkracht

PROJECT BRIEFVERHALEN

Leerlijn Theater | Thema Verhalen | Groep 5 en 6 | 2019

Klaar voor de start?

- ✓ Gebruik de digitale versie van dit project.
- ✓ Download dit document op je computer voor het beste gebruik.
- ✓ We gaan ervan uit dat je kennis hebt van de [opzet van COH](#).
- ✓ Vraag bij de voorbereiding zo nodig hulp aan je interne cultuurcoördinator of je cultuurcoach (laat je informeren over de scholingsmogelijkheden).
- ✓ Bereid het project bij voorkeur samen met je collega's voor (vergeet de vakleerkrachten niet).
- ✓ Een bezoek aan een voorstelling, tentoonstelling of vaste collectie in een Haagse culturele instelling is van grote meerwaarde. Zie [CultuurSchakel](#) voor het actuele aanbod.
- ✓ Nodig als dat lukt een kunstenaar uit die betrokken wordt bij de uitvoering van het project. Zie [CultuurSchakel](#).
- ✓ Bedenk van tevoren bij welke onderdelen je ouders kunt inschakelen.
- ✓ Je mag het project 'op maat maken', mits je de fasen van het creatieve proces blijft doorlopen.
- ✓ Trek voor het hele project zes tot acht lesmomenten van 45 minuten uit.
- ✓ Begrippenlijst: Wanneer je dit project wilt koppelen aan taalonderwijs, dan is [via deze link](#) een begrippenlijst te vinden.

Inhoudsopgave

1. Informatie.....	1
2. Introductie.....	3
3. Oriëntatie.....	4
4. Opdracht: Briefgeheimen.....	6
5. Opdracht: Voordrachtskunst.....	9
6. Opdracht: Brievenodyssee.....	12

1. Informatie

Lees ter voorbereiding van de COH-lessen onderstaande informatie over de invulling en het doel van het project en manieren om het project te promoten. Ook zijn hieronder de algemene benodigdheden en de begrippenlijst opgenomen.

Wat doen de leerlingen in dit project?

Brieven en berichten vormen de leidraad in dit project. Er zijn vele verhalen, boeken en avonturen die hier op gebaseerd zijn. Vroeger was de brief een belangrijke manier van communicatie. De leerlingen maken kennis met verschillende soorten brieven en onderzoeken de mogelijkheden om er theater mee te maken en verhalen over te verzinnen.

In de eerste opdracht verzinnen de leerlingen zelf berichten of brieven die een aanleiding zouden kunnen zijn voor de start van een avontuur.

In tijden dat nog niet iedereen kon lezen, werden berichten en verhalen voorgedragen. In opdracht 2 wordt onderzocht op welke manieren dat gedaan werd en waarom. De leerlingen oefenen zelf het voordragen. Het boek *Dissus* wordt gebruikt als inspiratiebron en is een opstap naar opdracht 3.

Hierin wordt naar een presentatie toegewerkt, met als uitgangspunt de verhalen van de Odyssee. De opbrengsten uit alle opdrachten worden hierin verwerkt.

Waarom dit project?

In dit project leren de leerlingen dat verhalen overal om hen heen zijn. En dat zelfs een kort bericht de basis kan zijn voor eigen verhalen en de uiting van deze verhalen in spel. Verder maken ze kennis met een aantal klassieke verhalen die nog steeds een belangrijke inspiratiebron zijn voor theatermakers. Door zelf theater te maken leren de leerlingen zich op een andere manier te uiten en via andere kanalen te communiceren.

Doelen

In dit project worden bij de Introductie, de Oriëntatie en de Opdrachten steeds twee kennisdoelen en twee vaardigheidsdoelen benoemd. De volgende houdingsdoelen gelden voor het project in het algemeen:

- De leerling heeft een nieuwsgiereige houding en is pro-actief
- De leerling kan positief kritisch reflecteren op eigen werk en dat van anderen

Promotie

Het project gaat meer leven als er ook buiten de klas aandacht voor is. Denk na over manieren om het project te promoten.

- Stel ouders op de hoogte van het museumbezoek of de komst van de [kunstenaar in de klas](#).
- Maak foto's of filmpjes van de diverse presentatiemomenten en deel deze via de schoolwebsite, klassenapp of andere kanalen.

Algemene benodigdheden

Maak gedurende het hele project gebruik van de volgende ruimtes en materialen:

- klaslokaal of speellokaal
- muziekinstallatie en/of digibord
- digitaal foto- en filmtoestel
- (kleuren)printer
- postervellen en stiften voor de leerkracht om aantekeningen op te maken tijdens gesprekken in de klas

Reflectievragen

De reflectievragen bij de fases van het creatief proces kunnen tijdens en na iedere fase met de individuele leerling of de hele groep besproken worden.

2. Introductie

Kennisdoelen

De leerling maakt o.a. kennis met de belangrijke rol die brieven kunnen spelen.

Benodigheden

- een envelop met een leeg vel papier erin
- het boek *Beste Bregje Boentjes* van Mathilde Stein en Chuck Groenink

Aan de slag in de klas

Doe onderstaande opdrachten om het project te introduceren of maak een keuze:

Post

1. Zorg voor een mooie envelop met daarin een leeg vel papier.
Je hebt een brief ontvangen, of je vraagt een collega de brief langs te brengen. Je durft hem niet open te maken. Wat zou er in staan? Het ziet er belangrijk uit. Van wie zou de brief komen? Misschien wel van de directeur van de school. Misschien is het een ontslagbrief? Of een brief waarin gevraagd wordt of je directeur wilt worden? En wat dan?
Of is het een brief over de voorstelling die jullie gaan zien, met de vraag of je wilt gaan meespelen in het toneelstuk? Of is het een brief van de koning?
Laat de leerlingen mee verzinnen. Noteer de bevindingen.
2. Lees en bespreek het boek [Beste Bregje Boentjes](#) van Mathilde Stein en Chuck Groenink. Bekijk de bijlage met het [boekfragment](#).
Hebben de leerlingen wel eens een brief ontvangen? Zouden ze dat willen? Kunnen ze verzinnen van wie?

Van brief naar avontuur

Lees en/of bespreek (één van) de klassiekers:

- De [Brief voor de Koning](#) van Tonke Dracht. Of bekijk de [trailer](#) van de gelijknamige film van Pieter Verhoef.
- [Trailer](#) van de voorstelling van verhalenverteller Eric Borrias
- [Briefgeheim](#) van Jan Terlouw
- Of de [trailer](#) van Briefgeheim van Simone van Dusseldorp (2010), gebaseerd op het gelijknamige boek van Jan Terlouw

Kennen de leerlingen deze jeugdboeken of de films? Waarom worden dit soort boeken ook wel klassiekers genoemd?

Echte brieven

- Bekijk en bespreek de informatie over en de trailer van de voorstelling [Brieven uit de oorlog](#) van Studio de Bakkerij.
- En/of het boek [De brieven van Mia](#) door Astrid Sy.

Aan de hand van brieven worden belangrijke verhalen verteld. Waarom is er voor deze vorm gekozen?

3. Oriëntatie

Kennisdoelen	De leerling weet dat een bericht of een brief de aanleiding kan zijn voor een theaterverhaal.
Vaardigheidsdoelen	De leerling kan op basis van één zin een korte scène bedenken waarbij wie, wat en waar duidelijk worden.

Benodigheden

- flesjes voor flessenpost
- schrijfgerei

Aan de slag in de klas

Doorloop de vaste oriëntatie-onderdelen: het filosofisch gesprek en het uitvoeren van de eerste opdracht.

Het filosofisch gesprek

Voer naar aanleiding van de introductie een filosofisch gesprek. Stel hierbij (een aantal van) onderstaande vragen.

- Kan zoiets 'kleins' als een brief of flessenpost de start zijn voor een groot avontuur?
- Waarom waren brieven vroeger belangrijk?
- Is er verschil tussen een klein verhaal en een groot verhaal?
- Moet je altijd klein beginnen?
- Kan een klein verhaal ook groot zijn?

Oriëntatieopdracht

Doe onderstaande opdrachten of maak een keuze:

Een bericht

Bekijk en bespreek:

- De trailer van de voorstelling [De drijvende stad](#) van Toneelgroep De Appel (2014) en [meer achtergrondinformatie](#).
Wat voor soort bericht vinden de personages? Wat wordt er veroorzaakt door dat bericht?
- De korte film [De brief](#) gemaakt door vijf jongens die een workshop 'film maken' hebben gedaan bij de Toonwerkplaats in Deventer.
Een bericht of brief vormt de aanleiding voor een avontuur. Waarom wordt er bij het verzinnen van een verhaal gebruik gemaakt van een bericht of brief?

De beginzin

- Geef de leerlingen de opdracht te bedenken wat een goede zin zou zijn om in flessenpost te stoppen. Laat ze één zin opschrijven en in een flesje stoppen.
- Deze flessenpost wordt gebruikt als start voor een korte scène. Vorm groepjes van drie of vier leerlingen. Laat ze een willekeurig flesje pakken. Geef de leerlingen de tijd om aan de hand van de zin in de flessenpost te verzinnen wat er gebeurt in de scène, de rollen te verdelen en de scène te oefenen.
- De groepjes laten hun scènes zien. Bespreek de verhalen na. Was één zin voldoende om een verhaal te kunnen verzinnen?

Reflectievragen die je kunt stellen tijdens het werken aan de opdracht en/of erna

- Zou je wel eens een spannende brief willen krijgen? Vertel.
- Zou je wel eens flessenpost willen vinden? Wat zou je willen dat erin stond?
- Schrijf je zelf wel eens een brief aan iemand? Aan wie? Waarom?
- Wat zijn moderne manieren van 'brieven schrijven' en zou je een verhaal ook kunnen beginnen met een WhatsApp-bericht?

4. Opdracht: Briefgeheimen

In deze opdracht schrijven de leerlingen brieven met verschillende onderwerpen vanuit en/of voor specifieke personages. Met deze brieven en een aantal korte berichten, improviseren de leerlingen korte scènes. In nabespreking hiervan, analyseren de leerlingen wat er nodig is om een scène geloofwaardig te laten zijn. Tijdens de presentatie laten de leerlingen hun improvisaties zien aan publiek waarbij eventueel gebruik gemaakt kan worden van WhatsApp.

Kennisdoelen	De leerling weet hoe en waarom een scène geloofwaardig is.
Vaardigheidsdoelen	De leerling: <ul style="list-style-type: none">• kan een brief schrijven vanuit en voor een specifiek personage over een zelf bedacht onderwerp;• kan een scène improviseren naar aanleiding van een onbekend bericht of vanuit een vaste beginsituatie.

Benodigheden

- schrijfgerei

Aan de slag in de klas

Doorloop de vaste onderdelen binnen elke projectopdracht: onderzoek, uitvoeren, presenteren en evalueren.

Onderzoek: Briefgeheimen

Doe onderstaande opdrachten of maak een keuze:

Ik krijg een brief!

- Geef de leerlingen de opdracht om net als Bregje te fantaseren over wat voor brieven ze zouden kunnen ontvangen.
- Laat iedere leerling twee onderwerpen opschrijven. Iets wat ze heel graag wel zouden willen ontvangen en iets waarvan ze hopen van niet.
- Noteer de bevindingen en bespreek de ideeën na.

Ik schrijf je....

Geef de leerlingen de opdracht een brief te schrijven. Laat hen kiezen of ze de brief vanuit henzelf aan een zelfgekozen of -verzonnen personage willen schrijven of door een zelfverzonnen personage aan een ander zelfverzonnen personage, bijvoorbeeld: een brief van de prins aan Assepoester of een brief van een zeerover aan zijn moeder.

De leerlingen zijn vrij om te bedenken wat ze willen dat er in de brief staat. Denk aan: een bijzonder verhaal, een geheim, een uitnodiging of een compliment.

In de aanhef wordt duidelijk aan wie de brief gericht is. Bijvoorbeeld aan de klasgenoot waar je mee samenwerkt, je oma, een oude kapitein, de buurman of een fantasiefiguur. Aan de stijl of de inhoud wordt duidelijk wie de schrijver is.

Deze brieven kunnen worden gebruikt in de uitvoeropdrachten. *Tip:* Dit kan ook als huiswerkopdracht.

Reflectievragen die je kunt stellen tijdens het werken aan de opdracht en/of erna

- Welk idee over een brief die je medeleerlingen zouden willen ontvangen was het meest verrassend?
- In hoeverre is het gelukt een onderwerp voor je verzonnen brief te vinden?
- Heb je de brief aan een zelfverzonnen figuur gestuurd, waarom wel of niet?

Uitvoeren: Briefgeheimen

Doe onderstaande opdrachten of maak een keuze:

Zie jij wat ik lees?

1. Er staat een stoel met daarop een envelop. Daarin zit een boodschap. Maak van tevoren de brieven klaar met een pakkende tekst erin, zoals:
 - Je bent van school gestuurd, omdat je altijd slechte cijfers hebt.
 - Dit is een dreigbrief. Vertel het niet verder anders gebeurt er wat.
 - Je hebt de loterij gewonnen!
 - Ik ben héél erg verliefd op jou! En jij op mij. Wil je verkering?
 - Je bent mijn vriend niet meer. Ik wil je nooit meer zien.
 - o Geef een leerling de opdracht om het spel te starten met het lezen van de boodschap. Hij weet van te voren niet welke boodschap er in de envelop zit. De speler speelt dat hij thuis komt en de brief vindt. Hij beeldt uit met lichaam en mimiek wat hij leest zonder te vertellen wat hij leest. Alleen de reactie op de inhoud van de brief wordt uitgebeeld.
 - o Bespreek de oefening na:
 - Wat hebben de andere leerlingen gezien?
 - Wat zou er in de brief kunnen staan?
 - Was het geloofwaardig? Waarom wel of waarom niet?
 - Was de emotie duidelijk?
 - Hoe was het om te spelen?
2. Laat nu telkens twee of drie leerlingen een scène improviseren. De start van de scène kan net als bij bovenstaande oefening. In de geïmproviseerde scène mag wel tekst gebruikt worden en de inhoud van de brief mag benoemd worden.
 - o Bespreek de improvisaties na. Gebeurde er voldoende? Kwamen de leerlingen dankzij de inhoud van het bericht op nieuwe ideeën?

Krijg nou wat?

Geef de leerlingen de opdracht om vanuit hun ideeën over het soort brief dat ze willen ontvangen (uit de onderzoeksopdracht *ik krijg een brief*) er één te kiezen.

Laat ze in tweetallen een korte improvisatie doen:

- o Speler één ontvangt de brief en vertelt al improviserend aan speler twee wat erin staat.
- o Speler twee weet van tevoren niet wat er in de brief staat en kiest ter plekke een rol (bijvoorbeeld die van beste vriend, broertje of zusje, vader of moeder) en reageert op de brief en de situatie.

Bekijk van tevoren eventueel zelf [het filmpje in de toolbox](#) over improviseren.

Briefverhaal

Geef de leerlingen de opdracht een scène te maken met voorbereiding. Gebruik de brieven die geschreven zijn bij de onderzoeksopdracht *Ik schrijf je*.

- o Vorm groepjes van drie of vier leerlingen. Laat ze een zelfgeschreven brief uitkiezen van iemand uit het groepje die ze willen gebruiken. Met de brief gaan ze een scène bedenken en oefenen. Ze bedenken wat de rollen zijn, waar ze zijn en wat er gaat gebeuren.
- o Geef de leerlingen de tijd om te oefenen. Laat de scènes aan elkaar zien en bespreek ze na.

Ik lees een brief

Gebruik de brieven die geschreven zijn bij de onderzoeksopdracht *Ik schrijf je*.

Laat de leerlingen hun zelfgeschreven brief aan een klasgenoot geven. Deze mag de brief hardop voorlezen of voordragen voor de klas, in de rol van het personage voor wie de brief bedoeld is.

Reflectievragen die je kunt stellen tijdens het werken aan de opdracht en/of erna

- Is één zin tekst voldoende voor het improviseren van een scène?
- In hoeverre helpt een brief bij het verzinnen van een scène?
- Kun je nog meer manieren bedenken waarmee je een improvisatie kunt beginnen?

Presenteren: Briefgeheimen

Doe onderstaande opdrachten of maak een keuze:

Briefscènes

Kies met de leerlingen een aantal scènes uit die bij de opdrachten zijn gemaakt.

Oefen de scènes nog een keer en leg de afspraken vast. Nodig bijvoorbeeld de ouders of een andere klas uit om naar de scènes te komen kijken.

Tip: Leidt de presentatie in met een korte uitleg over wat er gedaan is in dit project tot nu toe.

Geef het publiek na de presentatie de ruimte om vragen te stellen over het project, of over wat ze gezien hebben. Misschien zijn er mensen die zelf wel eens een belangrijke brief hebben gekregen en daarover willen vertellen.

Berichtenimprovisatie

Laat de leerlingen in kleine groepjes scènetjes improviseren vanuit korte berichten. Gebruik hiervoor de bestaande berichten die gebruikt of verzonden zijn. Of gebruik hiervoor WhatsApp-berichten die ter plekke verzonden worden door het publiek.

Zorg dat iedereen in het publiek een mobiele telefoon heeft.

Projecteer het telefoonnummer van de spelerstelefoon op het smartboard. Vraag de mensen in het publiek een tekstbericht te sturen. Het groepje op het speelveld ontvangt het bericht en start de improvisatie.

Reflectievragen die je kunt stellen tijdens het werken aan de opdracht en/of erna

- Heb je iets veranderd waardoor de scène is verbeterd? Wat was dat?
- Waren er berichten bij die niet geschikt waren voor een improvisatie? Waarom niet?
- Welke bericht van het publiek was het meest opvallend?

5. Opdracht: Voordrachtskunst

In deze opdracht ontdekken de leerlingen dat in de Middeleeuwen gedeclameerd werd op rijm. In de uitvoerende fase oefenen de leerlingen zelf met declameren en voordragen en maken hierbij bewust gebruik van hun stemgebruik en fysieke houding. Zij lezen (een fragment uit) het boek *Dissus* van Simon van der Geest en bekijken de theatrale vertaling hiervan van theatergroep Kwatta. Zij maken een rap met hun eerder geschreven brieven en in de presentatiefase dragen zij stukken voor uit *Dissus* of hun zelfgeschreven rap.

Kennisdoelen

De leerling:

- kent het verhaal achter het boek *Dissus* van Simon van der Geest;
- weet dat vroeger vertellers zoals een minstrel en een heraut berichten en verhalen vertelden op rijm.

Vaardigheidsdoelen

De leerling:

- kan een tekst voordragen en houdt daarbij rekening met zijn stemgebruik en fysieke houding;
- kan een rap schrijven op basis van eerder geschreven brieven.

Benodigheden

- schrijfgerei
- het boek *Dissus* – Simon van der Geest

Aan de slag in de klas

Doorloop de vaste onderdelen binnen elke projectopdracht: onderzoek, uitvoeren, presenteren en evalueren.

Onderzoek: Voordrachtskunst

Maak een keuze uit onderstaande opdrachten:

Dissus

1. Lees en bespreek het boek *Dissus* van [Simon van der Geest](#).
Op welk verhaal is dit boek gebaseerd? In welke vorm is het boek geschreven? Is het rijm, is het rap? Waarom zijn de zinnen zo kort?
2. Bekijk en bespreek de [trailer](#) (of deze [trailer](#)) van de voorstelling *Dissus* door theater Kwatta
Bekijk ook een aantal vlogs over het maakproces, bijvoorbeeld [deze](#).
Herkennen de leerlingen de verhalen? En zijn er teksten die ze herkennen?

Luister naar dat verhaal!

1. Bespreek met de leerlingen dat brieven en berichten vroeger door speciale omroepers werden verkondigd, zoals de heraut en de stadsomroeper.
Bekijk en bespreek een aantal [afbeeldingen](#) van herauten, een [filmpje](#) met twee herauten, en de [stadsomroeper van Zwolle](#). Zie ook de [informatie](#) over stadsomroepers.
2. Bespreek dat er vroeger veel gebruik werd gemaakt van vertellers, zoals de minstrel, de troubadour en ook de hofnar. Zij vertelden of zongen hun verhalen vaak in dichtvorm en begeleid met muziek. Waarom deden ze dat op die manier?

3. Bekijk en bespreek:

- Het jeugdboek van J.C. Kieviet, [Fulco de Minstreef](#)
 - De [promo](#) van de musicalvoorstelling van theaterstichting Kwibus. En [een fragment](#) van jonge spelers.
- [Middeleeuwse Troubadour](#)
- Bekijk en bespreek eventueel ook het [filmpje](#) waarin Ali B en Keizer het lied Troubadour van Lenny Kuhr rappen.

Waarom werden belangrijke boodschappen en verhalen op deze wijze gedeeld in bijvoorbeeld de Middeleeuwen? Waarom werd dat vaak in dichtvorm gedaan?

Reflectievragen die je kunt stellen tijdens het werken aan de opdracht en/of erna

- Hoe worden belangrijke boodschappen tegenwoordig gedeeld? Geef eens wat voorbeelden.
- Is een rapper een soort van moderne mistreel? Waarom wel of niet?
- Waarom werd en wordt er gebruikgemaakt van muziek bij het vertellen van verhalen?

Uitvoeren: Voordrachtskunst

Doe onderstaande opdrachten of maak een keuze:

Kun je me verstaan?

Kies met elkaar een kort stukje tekst uit *Dissus*.

Geef de leerlingen in tweetallen de opdracht tegenover en dicht bij elkaar te gaan staan. Steeds als je in je handen klapt, doen ze een stap naar achter en zeggen ze de zin nog eens.

Wat moet je doen om elkaar nog steeds goed te kunnen verstaan? Denk aan ademsteun, ontspannen keel, mond wijd open of met je handen een toeter vormen voor je mond.

Articuleren en niet verspreken

Oefen als warming up het duidelijk articuleren door met de leerlingen zogenaamde tongbrekers te doen in de kring, zoals: de kat krabt de krullen van de trap.

Zie voor ideeën [de website van Pinkelotje](#) met niet uit te spreken struikelzinnen en tongbrekers

Declameren

1. Bespreek met de leerlingen dat we vaak, als we iets vertellen, we staan te wiebelen op onze benen of te friemelen aan ons haar. Wanneer je in het theater iets gaat vertellen of voor de klas, is het goed om stil en stevig te staan. Zo ben je goed te verstaan, rustig, luid en duidelijk. Niet schreeuwen maar roepen. Laat zelf het verschil zien en doe het voor: gebruik een stukje tekst uit het boek *Dissus* terwijl je onrustig beweegt, friemelt en bijvoorbeeld een hand voor je mond houdt.

Wat vinden de leerlingen hiervan? Leidt het af? Hoe kan dat beter?

2. Laat nu zien hoe het gaat als je stevig gaat staan en rustig, luid en duidelijk spreekt. De leerlingen mogen dit oefenen. Om de beurt mogen de leerlingen voor de klas een stukje uit *Dissus* voordragen. De andere leerlingen letten goed op de houding en een rustige en duidelijke articulatie. Lukte het om niet te friemelen?

Rapbrief

Bekijk en bespreek het filmpje [Een vluchteling](#) van Stichting Musicon Producties.

Haal de brief-ideeën terug uit het onderzoek *Ik krijg een Brief* van opdracht 1. *Briefgeheimen*. In groepjes van maximaal 5 wisselen de leerlingen de onderwerpen uit het onderzoek uit. Ze kiezen er eentje uit en gaan hier een tekst in 'rapstijl' van maken, zoals gebruikt wordt in het boek *Dissus*. Kijk voor inspiratie en voor een lesbrief op de [website](#) van schrijver Simon van der Geest.

Hoor, ik draag je voor

Gebruik voor deze opdracht de zelfgemaakte teksten in 'rapstijl'. Laat de leerlingen de geschreven teksten voordragen voor de klas. Je kunt elke keer afspreken op welk aspect van de voordracht de nadruk ligt. Denk aan:

- fysieke houding
- verstaanbaarheid
- articulatie
- intonatie
- inlevingsvermogen
- emotie
- spanning

Bespreek de voordrachten na.

Reflectievragen die je kunt stellen tijdens het werken aan de opdracht en/of erna

- Wat is volgens jou makkelijker: een brief voordragen of een tekst met korte zinnen en rijmvormen? Waarom?
- Is rappen een vorm van voordragen? Waarom wel, waarom niet?
- Maakt het uit welke stijl of inhoud de tekst heeft die je voor moet dragen?
- Wanneer vind je het voordragen makkelijker of moeilijker?

Presenteren: Voordrachtskunst

Maak een keuze uit onderstaande mogelijkheden:

Moderne Minstrel

Laat de leerlingen hun omgeschreven brieven voordragen als een rap. Laat ze een ritme bepalen of zelfgekozen muziek gebruiken. Let daarbij op articulatie, houding en verstaanbaarheid.

Dissus-voordracht

Verdeel de hoofdstukken van het boek *Dissus* onder de leerlingen en laat ze hun voordracht van het hoofdstuk oefenen. Nodig een andere klas uit voor een vertelmiddag.

Reflectievragen die je kunt stellen tijdens het werken aan de opdracht en/of erna

- Als jij naar rappers luistert, hoor en begrijp je dan hun verhaal? Waarom wel of niet?
- In hoeverre helpt de muziek je bij het rappen?
- Hoe is het om de teksten uit *Dissus* voor te dragen voor publiek? Vertel.
- Hoe vond het publiek de voordracht? Vertel.

6. Opdracht: Brievenodyssee

In deze laatste opdracht maken de leerlingen kennis met een aantal klassieke verhalen. Het verhaal van Odysseus wordt als voorbeeld gebruikt. Ze doen onderzoek naar de *Odyssee*, bekijken verschillende dansante -en theatrale verhalen van theatermakers, schrijven een brief naar aanleiding van het gekozen verhaal en dragen deze voor. In de eindpresentatie van dit project kan een keuze gemaakt worden uit verschillende mogelijkheden en kunnen combinaties gezocht worden zoals een voordracht van de verschillende raps en brieven met een tableau vivant. Natuurlijk bestaat ook de mogelijkheid een groots en meeslepende voorstelling te maken, compleet met decor, kostuums en rekvisieten.

Kennisdoelen

De leerling maakt kennis met een aantal klassieke verhalen zoals *Romeo en Julia*, *Koning Arthur*, *Tristan en Isolde* en *Alice in wonderland*.

Vaardigheidsdoelen

De leerling kan naar aanleiding van het klassieke verhaal van de *Odyssee* en Odysseus (of een ander verhaal naar keuze) een eigen scène maken.

Benodigdheden

- diverse materialen voor decor, rekvisieten en kostuums ten behoeve van de eindpresentatie

Aan de slag in de klas

Doorloop de vaste onderdelen binnen elke projectopdracht: onderzoek, uitvoeren en presenteren. Aan het eind van deze opdracht staan evaluatievragen die betrekking hebben op het hele project.

Onderzoek: Brievenodyssee

Doe onderstaande opdrachten of maak een keuze:

Klassiekers

Bespreek met de leerlingen welke grote verhalen of klassiekers ze al kennen. Wat maakt een verhaal een klassieker? Waarom blijven sommige verhalen altijd bestaan en worden ze telkens opnieuw verteld, herschreven en bewerkt? Veel van deze verhalen vormen ook nog steeds inspiratie voor theatermakers. Waarom is dat?

Denk aan de verhalen van:

- Koning Arthur
- Ridders van de ronde tafel
- Theaseus, de Minotaurus en de draak van Ariadne
- Tristan en Isolde
 - Romeo en Julia
 - Alice in Wonderland

Welke verhalen kennen de leerlingen? Kunnen ze nog meer voorbeelden geven van zogenaamde klassiekers?

De Odyssee

In deze opdracht werken we (als voorbeeld) met verhalen over Odysseus. Natuurlijk kun je met de leerlingen de keuze maken voor een andere klassieker en daar de opdrachten op aanpassen. Geef de leerlingen de opdracht onderzoek te doen en achtergrondinformatie te verzamelen over de *Odyssee* en Odysseus aan de hand van de volgende vragen.

- Wie is de schrijver?
- Waarom is het verhaal geschreven?

- Uit welke tijd komt het verhaal?
- Is het een verhaal of zijn het meerdere verhalen?
- Wie is Odysseus?
- Is het thema van vroeger, van nu of beide?
- Wie zijn nog meer belangrijke figuren in de verhalen?
- Kun je het verhaal navertellen?
- Welke boodschap wordt er verteld en op welke manier?
- Wat zijn de overeenkomsten met het boek *Dissus*?

Geïnspireerd op

Bekijk en bespreek:

- de site van theatergroep Unieke Zaken met de [trailer](#) van de voorstelling *Odysseus* en de [educatie-opdrachten](#)
- [Odyssee](#) van Lonneke van Leth producties, een grootse dansvoorstelling
- [Ohdiezee](#) - Een interactieve wandeling en totaalervaring
- een informatieve [video](#) over het Griekse theater

Er is en wordt veel gemaakt en bedacht rondom het verhaal van Odysseus. Waarom is dat?

Brief van Odysseus

1. Leg aan de leerlingen uit dat de verhalen van Odysseus' terugreis na de overwinning op Troje uitgangspunt vormen voor het maken van eigen scènes. De leerlingen gaan zich voorstellen dat Odysseus zijn avonturen op zijn lange terugreis deelde in brieven die hij naar zijn vrouw Penelope of aan de bewoners van Ithaka stuurde.
2. Vorm groepjes. Laat de leerlingen een aantal belangrijke gebeurtenissen uit de verhalen van de lange reis van Odysseus kiezen waarmee ze aan de slag willen gaan en theater van gaan maken. Gebruik eventueel de verhaalvoorbeelden uit [de bijlage](#). (Zie ook de [toolbox](#).)
3. Laat de leerlingen met hun groepje het gekozen verhaal omzetten in een brief. Natuurlijk mogen ze vrij omgaan met het verhaal en er hun eigen fantasie op los laten. Dit is ook afhankelijk van de keuze van de stijl die de brief gaat krijgen. Laat de leerlingen hier zelf over nadenken en een keuze maken. De vorm van de brief kan bijvoorbeeld op rijm of geschreven worden als rap. Denk daarbij aan de schrijfstijl van het boek *Dissus*.
4. Laat de leerlingen hun brieven voordragen. Bespreek het na. Was het verhaal duidelijk? Zijn er nog verbeterpunten?

Reflectievragen die je kunt stellen tijdens het werken aan de opdracht en/of erna

- Zijn er voordelen aan het vertellen van een verhaal in briefvorm? Welke?
- Welk verhaal dat je hebt gehoord kan heel goed in een brief verteld worden en welke minder goed? Waar ligt dat aan?
- Is er nog iets dat je zou willen veranderen aan je brief of scène?

Uitvoeren: Brievenodyssee

Voer deze opdracht in onderstaande volgorde uit:

1. Geef de leerlingen de opdracht vanuit de zelfgeschreven brief een scène te maken waarin ze de opbrengsten uit de vorige opdrachten naar eigen keuze en inzicht verwerken. Bespreek de volgende mogelijkheden:
 - Hoe komt de brief op Ithaka? De brief kan in flessenpost of op andere wijze Itakha bereiken.

- Wie gaat hem bezorgen en voordragen of omroepen? En aan wie wordt de brief bezorgd?
 - Wordt het verhaal in de brief uitgespeeld? Of worden de beelden in Tableau vivant gezet? Zie ook het [Toolboxfilmpje Tableau Vivant](#).
 - Of bedenken de leerlingen zelf een eigen vorm?
2. Maak met de leerlingen een plan van aanpak en een keuze over de manier waarop de scènes worden gespeeld en vormgegeven. Denk daarbij ook aan de verschillende behandelde geschiedenistijdvakken, zoals de huidige tijd, de middeleeuwen en de Griekse oudheid.

Reflectievragen die je kunt stellen tijdens het werken aan de opdracht en/of erna

- Hebben de zelfgeschreven brieven je geholpen met het maken van theater? Hoe?
- Hoe ben je tot je keuze gekomen en zou een ander ook een andere keuze kunnen maken om je scènes goed te kunnen spelen?
- Welke afspraken waren voor jou belangrijk en waarom?

Presenteren: Brievenodyssee

Bepaal met de leerlingen hoe de eindpresentatie eruit komt te zien. Bespreek wat de mogelijkheden kunnen zijn, bijvoorbeeld:

- Een route met tableau vivants, gecombineerd met verschillende manieren van vertellen en voordragen van de brief. Denk daarbij bijvoorbeeld aan de interactieve wandeling *Ohdiezee*.
- De gemaakte stukjes bij elkaar voegen tot een geheel. De eventuele oproeper(s) kunnen de rode draad vormen en alle scènes aan elkaar praten.
- Kies een stijl. Maak de presentatie bijvoorbeeld groots en meeslepend en gespeeld met grote gebaren, luide en duidelijke stem en met overtuiging zoals bij de Griekse tragedie. Gebruik filmmuziek zoals van *Pirates of the Caribbean* of *Lord of the Rings*.
- Gebruik rekwisieten, decor en kostuums.
Tip: Koop op de lapjesmarkt een paar mooie lappen stof van min. 1,5 meter, of gebruik oude lakens. Laat de leerlingen hier kostuums mee verzinnen en vouwen. Bekijk op Google afbeeldingen van oud-Griekse kleding.
- Laat je inspireren door deze [kunstige papieren pruiken](#) en maak ze na van oude kranten.

Reflectievragen die je kunt stellen tijdens het werken aan de opdracht en/of erna

- Hoe zijn jullie tot een keuze gekomen voor de presentatie? Vertel.
- Ben je tevreden met de keuze? Waarom wel of niet?
- Hoe reageerde het publiek bij het optreden? Vertel.

Evalueren

Bespreek met je leerlingen het doorlopen van het proces aan de hand van onderstaande vragen:

- Wat, dat je geleerd hebt tijdens dit project, vind je belangrijk ?
- Wat zou je graag nog eens doen?
- Als je nu weer een brief zou mogen verzinnen, wat zou je dan anders doen?
- Is theater een vorm van communicatie? Hoe?

